

Dr Mladen JELIČIĆ*
Naučni saradnik
Sudija Prekršajnog suda u Šapcu

Originalni naučni članak
Primitljeno: 15. maj 2022.
Prihvaćeno: 27. jul 2022.
UDK: 343.11/.12
347.994.2
<https://doi.org/10.47152/rkkp.61.2.5>

SPORNA PITANJA U PRIMENI PROCESNE I ZAŠTITNE MERE ZABRANA PRISTUPA OŠTEĆENOM, OBJEKTU ILI MESTU IZVRŠENJA PREKRŠAJA

Autor se u radu bavi analizom efikasnosti zaštite oštećenog u prekršajnom postupku. Ukazano je da se ona realizuje na dva načina, putem procesne mere zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja, koja se izriče u toku trajanja prekršajnog postupka i može trajati do njegovog pravnosnažnog okončanja i izricanjem istomene zaštitne mere kao prekršajne sankcije. Izvršena je analiza navedenih mera i ukazano na brojne propuste u zakonskom tekstu koji zaštitu oštećenog u prekršajnom postupku lišavaju stvarnog efekta. Na kraju, ponuđena su moguća rešenja ukazanih problema i dati predlozi de lege ferenda koji mogu doprineti da zaštita oštećenog kroz adekvatne zakonske izmene zaista ostvari svoju funkciju.

Ključne reči: prekršajni postupak, oštećeni, žrtva prekršaja, zaštita oštećenog, zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja

* e-mail: mladen.jelicic.kaishin@gmail.com

1. Uvodna razmatranja

Zakon o prekršajima¹ je propisao da u okviru opšte svrhe prekršajnih sankcija² svrha primene zaštitne mere je da otkloni uslove koji omogućavaju ili podstiču učinioca na izvršenje novog prekršaja.³ Kao vrsta prekršajnih sankcija zaštitne mere odražavaju u sebi većinu obeležja koja su imanentna svim prekršajnim sankcijama, s tim da se njihova osobenost očituje u sledećem: prvo, mogu se izreći i prekršajno neodgovornim, tačnije neuračunljivim učiniocima; drugo, upravljene su na otklanjanje kriminogenih faktora prekršajnog ponašanja (koja ZOP naziva „stanjima“ i „uslovima“); treće, reč je o vrsti prekršajnih sankcija koja u sebi obuhvata sankcije veoma različite, heterogene prirode; četvrto, uglavnom se izriču uz neke druge prekršajne sankcije ili *sui generis* kaznenopravne institute, tako da se radi o dopunskim ili suplementarnim prekršajnim sankcijama (Ćorović, 2021: 156).⁴ Pod „uslovima“ koji dovode do vršenja prekršaja uobičajeno se razumeju porodični, poslovni, socijalni i drugi činioci i prilike koji pospešuju vršenje prekršaja, a primena zaštitnih mera ima upravo za cilj da iz učiniočevog okruženja eliminiše ove okolnosti (Vuković, 2015: 102). Svrha zaštitnih mera je primarno specijalna prevencija, a pretpostavka za njihovo izricanje je opasnost učinioca u smislu vršenja novog prekršaja (Delić, Bajović, 2018: 89).

Oštećeno lice u prekršajnom postupku je potencijalni titular više različitih procesnih uloga. Objektivizacija tih uloga determinisana je sa dva međusobno povezana faktora: prvi od njih odnosi se na realizaciju zakonskih ovlašćenja od strane oštećenog koja njegov položaj fokusiraju u tačno određenu procesnu ulogu, a drugi faktor je povezan sa načinom na koji sud rukovodi prekršajnim postupkom (Jeličić, 2020: 628). Oštećeni se može pojaviti u nekoliko osnovnih procesnih svojstava, koja se mogu i kombinovati, pa je tako na primer, oštećeni kao mogući tužilac, po pravilu i svedok, a može podneti i imovinskopravni zahtev i slično (Škulić, 2020: 31). U doktrini krivičnoprocesnog prava se ukazuje da je termin oštećeni znatno širi od izraza žrtva krivičnog dela. Kada se zakonom ustanovljava zaštita oštećenog u krivičnom postupku, to znači da se štiti širi/prošireni krug lica od onih koja spadaju isključivo u žrtve krivičnog dela, odnosno u pasivne subjekte krivičnog dela, kada je reč o klasičnoj krivičnopravnoj terminologiji (Škulić, 2016: 42).

1 Zakon o prekršajima – ZOP, Službeni glasnik RS, br. 65/2013, 13/2016, 98/2016 i 91/2019.

2 Shodno odredbi čl. 5 st. 2 ZOP svrha propisivanja, izricanja i primene prekršajnih sankcija je da građani poštuju pravni sistem i da se ubuduće ne čine prekršaji.

3 Čl. 51 st. 1 ZOP.

4 Odredbe čl. 53 st. 2 i 3 ZOP propisuju da se zaštitne mere izriču uz izrečenu kaznu, opomenu ili vaspitnu meru, a da se izuzetno mogu izreći samostalno ako je takva mogućnost propisana.

Zakonodavac je prepoznao potrebu da se u prekršajnom postupku omogući zaštita oštećenom, koji je po zakonskoj definiciji lice čije je kakvo lično ili imovinsko pravo povređeno ili ugroženo prekršajem.⁵ Imovinsko pravo ogleda se u materijalnoj šteti koja mu je naneta, dok se lično pravo ogleda u povredi časti, telesnog integriteta, slobode kretanja, savesti i veroispovesti i drugoj „duševnoj“ šteti koja mu je naneta (Delić, Bajović, 2018: 177). Iako ZOP ne koristi termin „žrtva“ to ne znači da lica kojima je naneta neka moralna, emotivna ili imovinska šteta nisu zaštićeni u prekršajnom postupku (Popović, 2020: 110).

Zakonodavac je predvideo dva pravna mehanizma čija je svrha da obezbede zaštitu oštećenom. Prvi od njih je procesnog karaktera i odnosi se na privremenu procesnu meru zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja. Drugi je zaštitna mera istog naziva. Zaštita oštećenog lica⁶ koju razmatramo jeste personalna zaštita, koja je različita od imovinskopravne zaštite. S tim u vezi, oštećeni koji je „korisnik“ personalne zaštite najčešće je pasivni subjekt – žrtva prekršaja kao kaznenog delikta.

2. Procesna mera zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja

Nesporno je da se u prekršajnom postupku kao kaznenom postupku može pojaviti potreba da se oštećeno lice, tj. žrtva prekršaja, na neki način zaštititi od okrivljenog. Iako je pretpostavka nevinosti Ustavom⁷ zagantovana i odnosi se i na prekršajni postupak, u slučajevima nasilja koje često prati izvršenje pojedinih prekršaja država mora da obezbedi procesne instrumente da se i tokom trajanja postupka zaštititi oštećeni. Važeći ZOP predviđa mogućnost da se okrivljenom u toku prekršajnog postupka izrekne procesna mera zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja, koja nije postojala u prethodnom Zakonu. Reč je o meri koju sud može odrediti na zahtev oštećenog u toku prekršajnog postupka, a *ratio legis* je da se izricanjem jedne takve procesne mere spreči okrivljeni da tokom prekršajnog postupka nastavi da vrši ili ponovi prekršaj kojim ugrožava oštećenog (Mrvić Petrović, 2014: 100).

Zakonodavac je propisao⁸ da je oštećeni ovlašćen da podnosi dokaze na osnovu kojih sud može odrediti okrivljenom da u toku prekršajnog postupka ne

5 Čl. 126 st. 1 ZOP.

6 S obzirom na naziv procesne i zaštitne mere i činjenicu da se one mogu odnositi i na objekte i/ili mesto izvršenja prekršaja, treba naglasiti da će fokus naše analize prevashodno biti usmeren na zabranu pristupa oštećenom.

7 Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik RS, br. 36/2016 i 115/2021.

8 Čl. 126 st. 3 tač. 4, st. 4 i st. 5 ZOP.

sme prilaziti oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja. Ova mera može trajati dok traju razlozi za njeno izricanje, a najduže do pravnosnažnog okončanja postupka. Sud je izriče rešenjem, a žalba na rešenje kojim se izriče zabrana pristupa podnosi se u roku od tri dana od dana dostavljanja i ne odlaže izvršenje rešenja.

Tri su bitne karakteristike ove procesne mere, koje proizilaze iz zakonske regulative: dokazna utemeljenost, vremenska ograničenost i izvršnost pre pravnosnažnosti rešenja. Uslovi za izricanje mere nisu propisani u odredbi čl. 126 ZOP ali bi se morali tumačiti na identičan način kao kod zaštitne mere – sprečavanje učinio-oca da ponovi prekršaj ili da nastavi da ugrožava oštećenog. Za primenu procesne mere nije dovoljan samo subjektivni osećaj oštećenog da ga okrivljeni ugrožava ili da postoji opasnost da će ponoviti prekršaj. Intencija zakonodavca je da izricanje mere bude potkrepljeno dokazima koje je oštećeni podneo. S tim u vezi, postavlja se pitanje kvaliteta dokaza. Podobni dokazi za primenu mere bili bi, na primer, iskazi svedoka koji potvrđuju tvrdnje oštećenog da ga okrivljeni i dalje ugrožava i da postoji opasnost da će ponoviti prekršaj, zabeležena komunikacija između okrivljenog i oštećenog na nekom od nosača podataka (sms ili viber poruke, poruke upućene putem društvenih mreža, mejlovi itd.), video snimci sa javnih kamera, medicinska dokumentacija itd. S obzirom na posledice koje ova mera ima po okrivljenog, sud mora u svakom konkretnom slučaju utvrditi postojanje uslova za njeno izricanje, što je složen i izazovan zadatak. Mera je vremenski ograničena i može trajati do pravnosnažnog okončanja prekršajnog postupka, a njeno bitno obeležje jeste izvršenje pre pravnosnažnosti, što znači da se izvršava odmah.

Zakonodavac nije precizno definisao titulare za podnošenje predloga za izricanje ove mere. Nije dovoljno jasno da li se ova mera može izreći samo na predlog oštećenog ili podnosioca zahteva, ili i po službenoj dužnosti. U doktrini se ukazuje (Jeličić, 2020: 644) da istoimenu zaštitnu meru, kao prekršajnu sankciju, sud može da izrekne samo na pismeni predlog podnosioca zahteva za pokretanje prekršajnog postupka ili na usmeni zahtev oštećenog istaknut pri saslušanju u prekršajnom postupku. Tragom ovog rešenja dolazi se do zaključka da se ova procesna mera ne može izreći po službenoj dužnosti. Mišljenja smo da ukoliko postoje uslovi za izricanje mere i odgovarajući dokazi, celishodno je dozvoliti sudu da po službenoj dužnosti izrekne meru, posebno iz razloga što je ona privremenog trajanja, pa bi u smislu navedenog, *de lege ferenda*, trebalo izričito predvideti ovu mogućnost. Takođe, u cilju zaštite oštećenog kao žrtve prekršaja, ima osnova da se dozvoli i podnosiocu zahteva da predloži izricanje ove procesne mere. Osnovana su shvatanja da zbog činjenice da se na žrtvu uvek može izvršiti pritisak, uslovljavanje, ucena i slično, jednom izneti predlog bi se morao uvažiti kad god sudija, na osnovu svestranog i temeljnog sagledavanja slučaja proceni da postoji rizik od ponavljanja prekršaja ili nastavljanje ugrožavanja oštećenog, ma

kakav naknadni stav žrtve bio o tome, a izjava oštećenog lica može biti značajna jedino pri odluci o vrsti mere (Brkić, 2010: 146).

Na ovom mestu treba podsetiti da oštećeno lice u prekršajnom postupku najčešće nema potrebna znanja i nije upućeno da može podneti predlog za izricanje procesne mere i podneti dokaze. U doktrini postoje shvatanja da se neopravdano načelo pomoći neukoj stranci ne odnosi na oštećenog ukoliko on nije podnosilac zahteva za pokretanje prekršajnog postupka (tada nije stranka), kao i na eventualne druge učesnike u postupku, kao što su svedoci, zakonski zastupnici određenih lica, veštaci itd., a koja bi zaista zbog neukosti ili neznanja mogla sebi pričiniti štetu, na primer ako se svedok ne pouči da ima pravo na naknadu troškova (Ćorović, 2015: 85). Naglašava se da Zakonik o krivičnom postupku⁹ u zakonskom tekstu pominje okrivljenog i „druge učesnike“ u postupku, čime se implicira da i drugi procesni subjekti, koji usled neznanja mogu da propuste neku radnju ili ne iskoriste svoja prava, treba da budu upozoreni na posledice propuštanja, kao i da postoji dužnost suda da pouči ne samo okrivljenog već i druge učesnike u postupku o pravima koja im pripadaju. S obzirom na to da je odredbom čl. 99 ZOP kao osnovno načelo prekršajnog postupka propisana shodna primena ZKP, nema razloga da se citirana odredba čl. 8 st. 1 i 2 ZKP ne primeni u prekršajnom postupku (Jeličić, 2018: 228). U skladu s navedenim, sud bi morao da oštećenog pouči o pravu da podnosi dokaze i predloži izricanje privremene procesne mere zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja.

3. Zaštitna mera zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja

Ova zaštitna mera je u sistem zaštitnih mera uvedena u naše prekršajno zakonodavstvo Zakonom o prekršajima iz 2005. godine. Slična je meri bezbednosti zabrane približavanja i komunikacije sa oštećenim koja je predviđena u čl. 89a Krivičnog zakonika.¹⁰ Već je rečeno da se izriče radi sprečavanja učinioca da ponovi prekršaj ili da nastavi da ugrožava oštećenog, na pismeni predlog podnosioca zahteva za pokretanje prekršajnog postupka ili na usmeni zahtev oštećenog

⁹ Zakonik o krivičnom postupku – ZKP, Službeni glasnik RS, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 35/2019.

¹⁰ Krivični zakonik – KZ, Službeni glasnik RS, br. 85/2005, 88/2005 – ispravka, 107/2005 – ispravka, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019. U st. 1 navedenog člana propisano je da sud može učiniocu krivičnog dela zabraniti približavanje oštećenom na određenoj udaljenosti, zabraniti pristup u prostor oko mesta stanovanja ili mesta rada oštećenog i zabraniti dalje uznemiravanje oštećenog, odnosno dalju komunikaciju sa oštećenim, ako se opravdano može smatrati da bi dalje vršenje takvih radnji učinioca krivičnog dela bilo opasno po oštećenog.

istaknut pri saslušanju u prekršajnom postupku. Njeno bitno obeležje je da se može izreći i ako nije predviđena propisom kojim je određen prekršaj,¹¹ što u praksi omogućava sudu da je izrekne za svaki prekršaj, kada postoji predlog za njeno izricanje i ispunjeni su potrebni uslovi.

Za razliku od procesne mere istog naziva koja se izriče dok traje prekršajni postupak, zaštitna mera se izriče uz osuđujuću presudu, nakon njegovog okončanja. Ova mera ne mora prioritarno biti usmerena na zaštitu oštećenog, s obzirom na to da sud može zabraniti okrivljenom pristup određenim objektima ili mestu izvršenja prekršaja, a u cilju otklanjanja uslova koji omogućavaju ili podstiču učinioca na izvršenje novog prekršaja.¹²

Iz zakonskog teksta proizilazi da postoje dva alternativno predviđena uslova za izricanje zaštitne mere. U doktrini se ističe da se prvi uslov odnosi na prekršioca povratnika a „ponavljanje“ prekršaja treba razumeti kao vršenje istog ili sličnog prekršaja koji pogađa oštećenog, izvesni objekt ili mesto, s tim da prethodni prekršaj, čije postojanje mora biti utvrđeno pravnosnažnom odlukom, ne mora biti upravljen prema istom oštećenom, objektu ili mestu (Vuković, 2015: 122). Napominje se da nisu bitne priroda ni težina prethodno učinjenog prekršaja, a nije bitno ni prema kom je licu ili objektu prethodni prekršaj učinjen, kao ni na kom je mestu učinjen, a od odlučujućeg značaja za izricanje mere jeste to da sud na osnovu prethodno učinjenog prekršaja smatra da bi zabranom pristupa oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja bili otklonjeni uslovi koji doprinose ponovnom vršenju prekršaja (Delić, Bajović, 2018: 103). Postoje i shvaćanja da činjenica da je osuđeni prethodno izvršio prekršaj prema oštećenom i vrsta tog prekršaja su osnov za procenu postojanja ugroženosti, tj. opasnosti za dobra oštećenog, dok motivi izvršenja i okolnosti pod kojima je izvršen delikt (naročito odnos učinioca i žrtve) opredeljuju zaključak suda da ta opasnost traje i posle osude učinioca i da se obnavlja radnjama kojima on pokušava da uspostavi komunikaciju s oštećenim ili da mu se približi (Mrvić Petrović, 2014: 100). Mišljenja smo da ukoliko se zaštitna mera izriče u cilju zaštite oštećenog, svako je potrebno da sud ima u vidu prirodu ranijih prekršaja, pri čemu se posebno mora ceniti da li su izvršeni prekršaji sa elementima nasilja. S tim u vezi, za ocenu opravdanosti izricanja ove mere nije irelevantna priroda i težina prethodnih prekršaja. Naprotiv, u sklopu ocene svih okolnosti konkretnog slučaja moraju se uzeti u obzir i ove činjenice koje su odlučne činjenice i opravdavaju izricanje

11 Čl. 52 st. 2 ZOP.

12 Na primer, učiniocu prekršaja iz čl. 13 st. 1 (kockanje) Zakona o javnom redu i miru (Službeni glasnik RS, br. 6/2016 i 24/2018), može se izreći mera zabrane pristupa objektu ili mestu izvršenja prekršaja.

zaštitne mere. Nije isto da li je okrivljeni ranije osuđivan za lakše saobraćajne prekršaje ili prekršaje iz Zakona o javnom redu i miru sa elementima nasilja (vršenje nasilja, drsko ili bezobzirno ponašanje, pretnja itd.)

Drugi uslov za izricanje zaštitne mere jeste sprečavanje učinioca da nastavi da ugrožava oštećenog. Pod ugrožavanjem oštećenog treba razumeti dovođenje u opasnost oštećenog, u smislu postojanja konkretne opasnosti koja predstavlja mogućnost neposredne povrede za život, telo ili dobra oštećenog (Delić, Bajović, 2018: 103). Osećaj ugroženosti kod oštećenog mogu izazvati pretnje, praćenje, posmatranje, dosađivanje posetama, telefonskim pozivima, elektronskom poštom i slični načini uznemiravanja (Mrvić Petrović, 2014: 100).

Zakonodavac je propisao da odluka suda kojom je izrečena zabrana pristupa mora da sadrži vremenski period u kom se izvršava, podatke o licima kojima učinilac ne sme pristupati, naznačenje objekata kojima ne sme pristupiti i u koje vreme, mesta ili lokacija u okviru kojih se učiniocu zabranjuje pristup.¹³ Definisano je da izrečena mera zabrane pristupa oštećenom uključuje i meru zabrane pristupa zajedničkom stanu ili domaćinstvu u periodu za koji važi zabrana.¹⁴ Ova mera se može izreći u trajanju do jedne godine, računajući od izvršnosti presude.¹⁵ O odluci suda kojom se izriče zabrana pristupa obaveštava se oštećeni, policijska uprava nadležna za izvršenje mere i nadležan organ starateljstva ukoliko se mera odnosi na zabranu učiniocu pristupa deci, bračnom drugu ili članovima porodice.¹⁶

S obzirom na to da zabrana pristupa podrazumeva nepribližavanje oštećenom, objektu odnosno mestu, neophodno je odlukom konkretizovati tačnu razdaljinu od ovih objekata zaštite do koje je učiniocu pristup dopušten, a u zavisnosti od predloga oštećenog i okolnosti slučaja, sud može izreći zabranu koja se odnosi i na pristup oštećenom i na pristup određenim objektima ili mestu izvršenja, ili samo pojedinu zabranu (npr. zabranu pristupa mestu izvršenja prekršaja) (Vuković, 2015: 122, 123).

4. Izvršenje i kršenje izrečene mere

Za efikasnu primenu bilo kog instituta prekršajnog prava nije dovoljno samo postojanje pravne norme kojom je taj institut propisan. Suštinsko pitanje jeste kvalitet pravne norme koji zapravo opredeljuje mogućnost njene primene u

13 Čl. 61 st. 3 ZOP.

14 Čl. 61 st. 4 ZOP.

15 Čl. 61 st. 5 ZOP.

16 Čl. 61 st. 6 ZOP.

praksi. Osnovano se ukazuje da se u Srbiji primećuje izrazito nemaran odnos i prema „zanatskom“ delu posla, tj. prema pisanju norme i poštovanju pravila legislativne tehnike, što stvara i suštinske probleme (Stojanović, 2011: 40). Procesna mera zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja i istom imena zaštitna mera, na žalost, nemaju adekvatnu zakonsku regulativu zbog čega je njihova primena u praksi i ostvarivanje ciljeva zbog kojih su predviđene u prekršajnom zakonodavstvu izgubila smisao.

Pre svega, treba analizirati postupak izvršenja navedenih mera. Već je rečeno da ZOP predviđa obavezu suda da o izrečenoj zaštitnoj meri obavesti, pored oštećenog, policijsku upravu nadležnu za izvršenje mere¹⁷ i nadležan organ starateljstva ukoliko se mera odnosi na zabranu učiniocu pristupa deci, bračnom drugu ili članovima porodice. U pogledu procesne mere ovakva odredba nije propisana, ali smatramo da bi se morala shodno primeniti. Citirane zakonske odredbe jesu sve što ZOP propisuje u pogledu izvršenja zaštitne mere.

Naime, postupak izvršenja razmatranih mera ZOP nije regulisao, već u odredbi čl. 310 upućuje na shodnu primenu Zakona o izvršenju krivičnih sankcija.¹⁸ Navedeni zakon u odredbi čl. 233 propisuje da se odredbe ovog zakona kojim se uređuje izvršenje mera bezbednosti izrečenih za krivično delo shodno primenjuju i na izvršenje zaštitnih mera izrečenih za prekršaj, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Međutim, ZIKS uopšte nije predvideo postupak izvršenja mere bezbednosti zabrana približavanja i komunikacije sa oštećenim koja je predviđena u čl. 89a KZ, a koja ima određenih sličnosti sa zaštitnom merom zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja. Ovo je očigledan primer nemara zakonodavca koji za dve kaznene sankcije, krivičnu i prekršajnu, nije propisao nikakav postupak izvršenja. Razmatrana zaštitna mera u prekršajno zakonodavstvo je uvedena 2005. godine, dok pomenuta mera bezbednosti svoje mesto u KZ ima od 2009. godine. Navedena anomalija je odavno prepoznata i u doktrini krivičnog prava, pa se ukazivalo da osnovni problem jeste taj što se ne rešava situacija kada osuđeni kome je izrečena ova mera prekrši zabranu, a da je bolje rešenje bilo da se ona predvidi kao jedna od obaveza u okviru zaštitnog nadzora pod koji se može staviti učinilac kome je izrečena uslovna osuda, u kom slučaju bi postojala mogućnost opoziva uslovne osude ukoliko ne ispunjava ovu obavezu (Stojanović, 2016: 353). Rešenje za ovaj problem pronađen je u izmenama i dopunama KZ iz 2016. godine, tako što je uvedena inkriminacija kršenje zabrane utvrđene merom bezbednosti iz čl. 340a KZ, iz čega se može zaključiti

17 Zakonodavac ne precizira na koji način policijska uprava treba da izvrši ovu meru i u čemu se ogleda postupak izvršenja mere!

18 Zakon o izvršenju krivičnih sankcija – ZIKS, Službeni glasnik RS, br. 55/2014 i 35/2019.

da se kršenjem zabrane koja je utvrđena merom bezbednosti iz čl. 89a KZ ostvaruje biće navedenog krivičnog dela (Ćorović, 2020: 146).¹⁹

Iz navedenog se zaključuje da se najveći prigovor zakonskoj regulativi analiziranih mera u prekršajnom zakonodavstvu odnosi na postupak kršenja mera. U pitanju je suštinska anomalija u propisivanju ovih mera koje, bez obzira na mogućnost da budu efikasno sredstvo zaštite oštećenog u prekršajnom postupku, ostaju bukvalno „mrtvo slovo na papiru“.

Pre svega, treba ukazati da zakonodavac nije propisao bilo kakav postupak u slučaju kršenja procesne mere zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja. Ova mera se izriče u toku prekršajnog postupka, ali bez adekvatnog procesnog mehanizma koji bi procesuirao kršenje mere od strane okrivljenog, zaštita oštećenog ne može biti sprovedena u delo. U praksi je necelishodno izricati ovu meru jer ne postoji mehanizam koji obezbeđuje njenu primenu. Zakonodavac nije dao odgovor na ključno pitanje – kako obezbediti izvršenje ove mere i šta uraditi kada je okrivljeni u toku prekršajnog postupka prekrši?

Situacija je nešto drugačija u pogledu zaštitne mere. Zakonodavac je odredbom čl. 62 ZOP propisao da kažnjenom kome je pravnosnažnom presudom izrečena mera zabrane pristupa, a koji pristupi oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja tokom trajanja mere ili ostvari kontakt sa oštećenim na nedozvoljeni način ili u nedozvoljeno vreme izreći će se sankcija po propisu kojim je predviđen prekršaj za koji je izrečena ova mera.

Već i površan pogled na citiranu odredbu nameće pitanje da li je ovakva formulacija u skladu sa čl. 3 ZOP, koji reguliše zakonitost u propisivanju prekršaja i prekršajnih sankcija i propisuje da niko ne može biti kažnjen za prekršaj, niti se prema njemu mogu primeniti druge prekršajne sankcije, ako to delo pre nego što je bilo izvršeno nije bilo zakonom, ili na zakonu zasnovanom propisu predviđeno kao prekršaj i za koje zakonom ili drugim na zakonu zasnovanom propisu, nije propisano kojom vrstom i visinom sankcije učinilac prekršaja može biti kažnjen. Načelo zakonitosti duboko je povezano sa vladavinom prava i pravnom državom, propisano kao jedno od osnovnih načela krivičnog poretka kroz mnoštvo nacionalnih i međunarodnih pravnih dokumenata a i Evropski sud za ljudska prava se susretao sa problemom određivanja da li su krivično delo i kazna bili propisani u zakonu pre njegovog izvršenja u najraznovrsnijim situacijama (Turanjanin, 2019: 293,294).

U prekršajnom zakonodavstvu ne postoje propisane sankcije za kršenje zaštitne mere, niti postupak koji bi se sproveo u tom slučaju. Formulacija zakonodavca

¹⁹ Navedena inkriminacija propisuje da ko prekrši zabranu utvrđenu izrečenom merom bezbednosti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

da će se „izreći sankcija po propisu kojim je predviđen prekršaj za koji je izrečena ova mera“ krajnje je neprecizna, a pravna priroda citirane odredbe nije najjasnija. Zato je potrebno razmotriti moguća rešenja ukazanog problema koja bi doprinela da procesna mera i zaštitna mera zabrana pristupa oštećenom, mestu i izvršenju prekršaja budu efikasno sredstvo zaštite oštećenog u prekršajnom postupku.

5. Moguća rešenja i predlozi *de lege ferenda*

Pre svega, u odnosu na procesnu meru zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja potrebno je razmotriti postoji li mogućnost shodne primene pojedinih odredaba čl. 197 i čl. 198 ZKP, kojima je regulisana mera zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem i posećivanja određenih mesta.²⁰ Razlozi za određivanje ove mere predstavljaju istovremeno i razloge za određivanje pritvora prema čl. 211 st. 1 tač. 2 i 3 ZKP, a zakonodavac je imao nameru da pruži stvarnu alternativu određivanju pritvora na osnovu veoma čestih pritvorskih razloga (Ilić i dr., 2014: 482). U doktrini se ukazuje da mera zabrane prilaženja određenim licima služi prvenstveno zaštititi oštećenog, članova njegove porodice, potencijalnih svedoka i sl. od nasilničkog ponašanja i uznemiravanja od strane okrivljenog, kao vanprocesno sredstvo zaštite posebno osetljivih svedoka i žrtve krivičnog dela u slučajevima kada određivanje pritvora nije neophodno (Grubač, Vasiljević, 2014: 348).

Smatramo da ima osnova da se u prekršajnom postupku primeni odredba čl. 197 st. 2 ZKP, pa bi sud, u cilju dodatnog obezbeđenja izvršenja mere mogao naložiti okrivljenom da se povremeno javlja policiji, povereniku iz organa državne uprave nadležnog za izvršenje krivičnih sankcija ili drugom državnim organu određenom zakonom. Takođe, sud bi mogao naložiti i policiji da vrši kontrolu primene mere i redovno obaveštava sud da li okrivljeni poštuje meru, kako predviđa odredba čl. 198 st. 7 ZKP. Bitno je istaći da je u Zakonu o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera²¹ nadzor nad izvršenjem mere zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem, odnosno druge mere određene odlukom suda, poveren Povereniku.²² Međutim, u krivičnom postupku okrivljenom se stavlja do znanja da se prema njemu može odrediti teža mera predviđena

20 Članom 197 ZKP propisano je da ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi okrivljeni mogao ometati postupak uticanjem na oštećenog, svedoke, saučesnike ili prikrivače ili bi mogao ponoviti krivično delo, dovršiti pokušano krivično delo ili učiniti krivično delo kojim preti, sud može zabraniti okrivljenom prilaženje, sastajanje ili komuniciranje sa određenim licem ili zabraniti posećivanje određenih mesta.

21 Zakon o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera, Službeni glasnik RS, br. 55/2014 i 87/2018.

22 Vidi čl. 19 st. 1–3 navedenog Zakona.

u čl. 188 ZKP, u slučaju da prekrši zabranu, za razliku od prekršajnog zakonodavstva u kojem nije predviđena bilo kakva sankcija ili pretnja sankcijom. Iako shodna primena odredaba ZKP može biti korisna u smislu bolje kontrole izvršenja izrečene procesne mere, opet se ostaje bez odgovora na pitanje šta činiti u slučaju da okrivljeni u prekršajnom postupku prekrši meru. S tim u vezi, potrebno je prvo razmotriti postoji li mogućnost identičnog rešenja problema za procesnu i zaštitnu meru.

U doktrini postoje shvatanja da prekršajni zakon predviđa mogućnost da kršenje zabrane pristupa oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja u posebnom propisu bude određeno kao prekršaj i da se u tom slučaju učiniocu prekršaja izreče sankcija koja je propisana za dati prekršaj (Delić, Bajović, 2018: 104). Primera radi, ovo je učinjeno u pogledu zaštitne mere zabrana upravljanja motornim vozilom, jer je u odredbi čl. 330 st. 8 Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima²³ propisano da će se kazniti za prekršaj vozač koji upravlja motornim vozilom za vreme trajanja zaštitne mere, odnosno mere bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom. Napominje se da je u čl. 62 ZOP sadržana preporuka zakonodavcu da u materijalnom propisu kojim je predviđen prekršaj za koji se ima izreći zaštitna mera predvidi kršenje zabrane pristupa kao naročit prekršaj (Mrvić Petrović, 2014: 101), a sadašnje rešenje, koje definisanje sankcije prebacuje na onoga ko propisuje prekršaj, podrazumeva izmenu postojećih propisa, koji takve sankcije još uvek nisu propisali (Vuković, 2015: 123).

Međutim, izmena propisa koji za prekršaje predviđaju izricanje ove zaštitne mere, propisivanjem odgovarajućih sankcija za kršenje mere nije prihvatljivo rešenje zbog kršenja načela zakonitosti jer samo postojanje sankcije bez propisanog kaznenog dela nije dozvoljeno, a nesvrshodnost ovakvog rešenja ogleda se i u činjenici da sud ovu zaštitnu meru može izreći i kada ona nije posebno propisana za prekršaj koji je predmet postupka, shodno odredbi čl. 52 st. 2 ZOP (Jeličić, 2020: 646). Ne treba zaboraviti da pojedina prava i obaveze treba zakonski urediti da bi se kršenje takvih normi tretiralo kao prekršaj, a da kaznena odredba bez adekvatne materijalnopravne odredbe postoji samo latentno, odnosno stupa na scenu kada se određeno ponašanje reguliše (Delibašić, 2012: 12, 13).

S druge strane, uvažavajući stavove doktrine, ima osnova da se u propisima koji predviđaju mogućnost izricanja ove mere, kršenje zaštite mere predvidi kao poseban prekršaj. To bi značilo da propis koji sadrži mogućnost izricanja zaštitne mere za prekršaj koji je njime propisan, sadrži i inkriminaciju koja kršenje zaštitne

23 Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima – ZOBS, Službeni glasnik RS, br. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 55/2014, 32/2013 – Odluka US RS, 96/2015 – drugi zakon, 9/2016 – Odluka US RS, 24/2018, 23/2019 i 128/2020.

mere propisuje kao poseban prekršaj. Problem se pojavljuje u situacijama kada sud izrekne zaštitnu meru iako ona nije posebno propisana za prekršaj. U ovoj situaciji sporno je u kom propisu predvideti kršenje zaštitne mere kao poseban prekršaj, jer ZOP u svojoj strukturi nema materijalno-pravnih odredbi kojima se propisuju prekršaji.²⁴ Na ovom mestu treba se osvrnuti na stavove doktrine u analizi posledica kršenja zaštitne mere zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama,²⁵ gde se ukazuje da je sporna pravna priroda kažnjavanja jer iako se propisana kazna zatvora kreće u propisanim limitima ove kazne za prekršaj, teško da se može prihvatiti da je posredi prekršaj,²⁶ s obzirom na to da ZOP ne reguliše materiju posebnog dela prekršajnog prava, tj. ne propisuje prekršajne inkriminacije. Zato je i ovde aktuelno pitanje postupka u kojem dolazi do kažnjavanja osuđenog koji prekrši izrečenu zaštitnu meru (Ćorović, Milić, 2016: 472).²⁷

Drugo moguće tumačenje navedene odredbe je da zaprećena sankcija za kršenje zaštitne mere jeste sankcija predviđena za prekršaj povodom kojeg je vođen prekršajni postupak. I ovo nije prihvatljivo rešenje jer bi se prekršajna sankcija izrekla za delo koje nije izričito propisano kao prekršaj, a opet se postavlja pitanje postupka u kojem bi se sankcija izrekla. Takođe, osnovano se skreće pažnja da u ovom slučaju zakon ne propisuje ko ima pravo da inicira i u kojoj formi, primenu ovlašćenja suda i donošenje odluke (Vukčević, 2014: 62).

24 Ovo proizilazi iz odredbe čl. 1 ZOP u kojoj je propisano da se ovim zakonom uređuju pojam prekršaja, uslovi za prekršajnu odgovornost, uslovi za propisivanje i primenu prekršajnih sankcija, sistem sankcija, prekršajni postupak, izdavanje prekršajnog naloga, postupak izvršenja odluke, registar sankcija i registar neplaćenih novčanih kazni i drugih novčanih iznosa. Dakle, zakonodavac nije predvideo da ZOP propisuje bića pojedinih prekršaja.

25 Odredba čl. 63 st. 4 ZOP propisuje da kažnjeni kome je pravnosnažnom presudom izrečena mera zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama, a koji ne izvrši obavezu iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od trideset do šezdeset dana. U doktrini se opravdano ukazuje da je nejasna pravna priroda ove odredbe. Vidi: Vuković, 2015: 125; Delić, Bajović, 2018: 105).

26 Prekršajni apelacioni sud je na trećoj sednici svih sudija u Beogradu 14.10.2016. godine usvojio sledeće pravno shvatanje: „Da bi se primenile odredbe čl. 63 st. 4 Zakona o prekršajima potrebno je da policija podnese zahtev za pokretanje prekršajnog postupka i da se zatim utvrdi da li je okrivljeni prekršio zabranu prisustvovanja određenim sportskim priredbama, odnosno da nije izvršio obavezu iz čl. 63 st. 1 Zakona o prekršajima (zahtev policije će imati status bilo kod drugog zahteva za pokretanje prekršajnog postupka i taj će se postupak voditi kao redovni)“. Izdvojeno mišljenje: sudije Milena Popović i Mirjana Đurić. Pravno shvatanje je dostupno na adresi: <http://pkap.sud.rs/prekršajni-apelacioni-sud-pravni-stavovi-po-oblastima-zop-materijalno-pravo.html>. Posećeno: 01. 05. 2022. godine.

27 U odnosu na istoimenu meru bezbednosti u krivičnom pravu za koju je ranijim zakonskim tekstom bilo predviđeno slično rešenje (kazna zatvora od 30 dana do tri meseca zbog kršenja mere) takođe su isticali prigovori i ukazivano je da nije jasna priroda ovakve kazne, da li je to kazna za neko novo krivično delo, prekršaj, zamena mere bezbednosti kaznom zatvora ili nešto drugo. Ako je u pitanju posebno krivično delo, onda je to jedino krivično delo koje je predviđeno opštim delom Zakonika i jedino krivično delo u Krivičnom zakoniku koje nema svoj naziv. Međutim, u tom slučaju potpuno je neprihvatljiva fakultativnost kažnjavanja za ovo delo (Đorđević, 2011: 437).

Dakle, sumirajući napred navedeno, može se zaključiti da jedan od načina za rešenje problema jeste propisivanje posebne inkriminacije tj. prekršaja koji bi, po uzoru na krivično zakonodavstvo, kršenje izrečene procesne i zaštitne mere definisao kao poseban prekršaj.²⁸ Ovo je moguće učiniti na dva načina – izmenama ZOP ili u posebnom zakonu. U slučaju izmena ZOP i određivanja da se istim može propisati prekršaj za kršenje izrečene procesne i zaštitne mere, takva odredba bi mogla naći mesto u ovom zakonu. Druga mogućnost jeste da se u posebnom zakonu predvidi ovakva inkriminacija. S obzirom na karakteristike Zakona o javnom redu i miru čini se da je ovaj zakon najpogodniji.²⁹ Međutim, treba imati u vidu da je definicija javnog mesta³⁰ izmenjena važećim Zakonom o javnom redu i miru, u odnosu na raniji zakon, pa su mnogi prekršaji koji su izvršeni npr. u porodičnom stanu ili kući ostali van primene ovog zakona, jer nisu učinjeni na javnom mestu, u smislu ovog zakona.³¹ U prethodnom zakonu prekršaj je bio izvršen ukoliko se radnjom nekog lica narušava javni red ili mir ili ugrožava bezbednost ili spokojstvo građana i kao uslov prekršaja nije bilo propisano da je prekršaj obavezno izvršen na javnom mestu jer osim narušenog javnog reda i mira, zaštitni objekt je bio i ugrožavanje spokojstva ili bezbednosti oštećenog lica bez obzira na postojanje elementa javnosti (Tukar, 2019: 13). S tim u vezi, bilo bi potrebno izvršiti i odgovarajuće izmene pojma javno mesto u slučaju određivanja

28 Moguće je razmotriti i izmenu čl. 340a KZ i propisati da i kršenje zaštitne mere izrečene u prekršajnom postupku predstavlja krivično delo.

29 Prekršaji protiv javnog reda i mira, po slovu zakona, jesu protivpravna dela kojima se na javnom mestu ugrožava ili narušava javni red i mir, stvara uznemirenje ili ugrožava sigurnost građana, ometa kretanje građana na javnim mestima ili ostvarivanje njihovih prava i sloboda, vređa moral, ugrožava opšta sigurnost imovine, vređaju ili ometaju službena lica ili se na drugi način narušava javni red i mir (čl. 3 st. 1 tač. 10 Zakona o javnom redu i miru).

30 Javno mesto jeste prostor dostupan neodređenom broju lica čiji identitet nije unapred određen, pod istim uslovima ili bez posebnih uslova (čl. 3 st. 1 tač. 2 Zakona o javnom redu i miru). Smatraće se da je prekršaj ili krivično delo iz ovog zakona izvršeno na javnom mestu i kad je radnja izvršenja na mestu koje se u smislu stava 1. tačka 2) ovog člana ne smatra javnim mestom, ako je to mesto dostupno pogledu ili čujnosti sa javnog mesta ili je posledica nastupila na javnom mestu (čl. 3 st.2 Zakona o javnom redu i miru).

31 U vezi s navedenim je i presuda Prekršajnog apelacionog suda, odeljenja u Novom Sadu III 304 Prž. br. 8908/16 od 28. 04. 2016. godine u kojoj je između ostalog navedeno da „kako se radnja izvršenja protivpravnosti koje su okrivljenima stavljene na teret sastoji u učestvovanju u tuči, koje je čl. 9 st. 2 Zakona o javnom redu i miru sankcionisano kao prekršaj ako je njime narušen javni red mir, to je, u smislu izloženog, stupanjem na snagu tog zakona navedena radnja dekriminalizovana ako nije izvršena na javnom mestu, s čim u vezi je potrebno imati u vidu da su se okrivljeni kritičnom prilikom nalazili u porodičnoj kući, što znači da predmetne radnje nisu izvršene na javnom mestu, pri čemu navodi zahteva ne predstavljaju osnov za zaključak da je mesto izvršenja radnji bilo dostupno pogledu ili čujnosti sa javnog mesta, odnosno da je posledica radnji nastupila na javnom mestu, niti na taj zaključak upućuju bilo kakvi iskazi okrivljenih, bilo sadržina izvedenih dokaza.“

novе inkriminacije koja bi kršenje procesne ili zaštitne mere propisivala kao poseban prekršaj.³²

Drugo moguće rešenje jesu izmene ZOP sa ciljem propisivanja posebnog postupka koji bi se odnosio na sankcionisanje kršenja izrečene procesne ili zaštitne mere.

Kao što se mera zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem i posećivanje određenih mesta u krivičnom postupku određuje radi nesmetanog vođenja krivičnog postupka, istu svrhu ima i procesna mera koju razmatramo, u prekršajnom postupku.³³ Ponašanje okrivljenog koji krši izrečenu procesnu meru može se posmatrati kao ugrožavanje nesmetanog vođenja prekršajnog postupka. U posebnom postupku bi mogla biti propisana sankcija (primer radi, novčana kazna) za okrivljenog koji prekrši zabranu određenu u toku prekršajnog postupka.

U slučaju kršenja zabrane izrečene zaštitnom merom, poseban postupak bi mogao biti regulisan po uzoru na postupak zamene neplaćene novčane kazne kaznom zatvora³⁴ ili postupak za opozivanje uslovne osude³⁵ u krivičnom zakonodavstvu. Naime, zaštitna mera je vrsta prekršajnih sankcija, kao što je to novčana kazna. Prekršajni sud u izvršnom postupku može odrediti da se neplaćena novčana kazna zameni kaznom zatvora, pa bi u smislu navedenog bilo moguće predvideti poseban postupak kojim bi se propisalo sankcionisanje okrivljenog u slučaju kršenja zaštitne mere, što bi se, u neku ruku, moglo smatrati prinudnim izvršenjem zaštitne mere.³⁶ Takođe, uslovna osuda se može opozvati ako je u uslovnoj osudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđeni ne vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim delom, ne naknadi štetu koju je prouzrokovao krivičnim delom ili ne ispuni druge obaveze predviđene krivičnim zakonom u određenom roku, ali i u slučaju da osuđeni kojem je određen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio (čl. 545 st. 1 tač. 1 i 2 ZKP). Evidentno je postojanje sličnosti sa kršenjem zaštitne mere jer osuđeni u prekršajnom postupku takođe nije ispunio obavezu – zabranu pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja.

32 Problem bi se, na primer, mogao pojaviti u situacijama kada bi osuđeno lice pristupilo oštećenom dolaskom u njegov stan ili kuću i na taj način prekršilo zabranu izrečenu zaštitnom merom.

33 Okrivljeni može biti kažnjen i u toku prekršajnog postupka za određene nedozvoljene radnje, na primer, u slučajevima kršenja procesne discipline (čl. 244 st. 3 ZOP), za davanje netačnih ili nepotpunih podataka (čl. 200 st. 6 ZOP) itd.

34 Izvršenje novčane kazne regulisano je odredbom čl. 51 KZ. Videti i odredbe čl. 187–193 ZIKS.

35 Ovaj postupak je regulisan odredbama čl. 545–551 ZKP.

36 Treba imati u vidu odredbu čl. 36 st. 1 Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, Službeni glasnik RS, br. 94/2016, kojom je propisano da će se kaznom zatvora do 60 dana kazniti za prekršaj lice koje prekrši hitnu meru koja mu je izrečena ili produžena. U pitanju je najstroža vrsta prekršajnih sankcija (zatvor) zbog kršenja hitne mere koju je izrekao policijski službenik ili je produžio Osnovni sud, kao nadležan sud za postupanje u postupku produženja mere.

Zakonskom regulativom bi se moralo rešiti pitanje da li izrečena procesna ili zaštitna mera ostaje i dalje na snazi, u slučaju izricanja sankcije zbog kršenja mere, a karakteristika ovih postupaka bi bila hitnost u postupanju. Potrebno je skrenuti pažnju da bi zakonodavac morao pažljivo da izabere vrstu sankcije za prekršaj propisan zbog kršenja razmatranih mera, odnosno sankciju koja bi se izrekla u posebnim postupcima koje smo analizirali.

Na kraju, ali ne manje važno, neophodno je regulisati postupak izvršenja navedenih mera, pre svega izmenama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i Zakona o vanzavodskom izvršenju sankcija i mera.

6. Zaključak

Iz svega navedenog jasno proizilazi da postoje brojne anomalije u zakonskoj regulativi analiziranih mera. Na taj način je praktična svrha ovih mera obezvređena jer shodno trenutnom stanju u prekršajnom zakonodavstvu ove mere nisu realno izvršive i ne ostvaruju svoj potencijal zaštite oštećenog, tj. žrtve prekršaja. Pri tome, treba imati u vidu da Direktiva 2012/29/EU Evropskog parlamenta i Evropskog Saveta od 25. oktobra 2012. godine, kojom se uspostavljaju minimalni standardi o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta, zahteva od Republike Srbije unapređenje zakonske regulative i poboljšanje položaja žrtve. Međutim, to se ne odnosi samo na krivični postupak već i na prekršajni, koji je kao kazneni postupak po dugo ustaljenoj praksi Evropskog suda za ljudska prava izjednačen sa krivičnim postupkom. U doktrini se argumentovano ukazuje da je važan aspekt Direktive upravo zaštita žrtava koja se ispoljava u mnogobrojnim aspektima (Kolaković Bojović, 2016: 359). U vezi s iznetim, potrebno je detaljno izmeniti postojeće propise i ovu materiju regulisati na prihvatljiv način. Predlozi izneti u ovom radu su jedan od mogućih načina rešenja ukazanih problema.

Literatura

- Brkić, S. (2010) Nasilje u porodici. U: R. Šarkić (ur.) *Zbornik sudske prakse prekršajnih sudova u Srbiji*, Beograd: Udruženje sudija za prekršaje Republike Srbije, str. 130–153.
- Ćorović, E. (2021) *Osnovi prekršajnog prava Crne Gore*. Podgorica: Fakultet pravnih nauka UDG.
- Ćorović, E. (2020) Mere bezbednosti i zaštita žrtve krivičnog dela. U: S. Bejatović (ur.) *Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (međunarodni*

- pravni standardi, norma i praksa*) Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermex, Zlatibor – Beograd, str. 138–155.
- Ćorović, E, Milić, I. (2016) Zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama u kaznenom pravu Srbije: kritički osvrt. U: Đ. Đorđević (ur.) *Evropske integracije, pravda, sloboda i bezbednost* Kriminalističko policijska akademija, Fondacija „Hans Zajdel“, tom 2, Beograd, str. 461–476.
 - Ćorović, E. (2015) *Prekršajno pravo autorizovana predavanja*. Novi Pazar: Državni fakultet u Novom Pazaru, Departman za pravne nauke.
 - Delibašić, T. (2012) *Praktična primena Zakona o prekršajima*. Beograd: Službeni glasnik.
 - Delić, N, Bajović, V. (2018) *Priručnik za prekršajno pravo*. Beograd: Službeni glasnik.
 - Đorđević, Đ. (2011) Zabrana približavanja i komunikacije sa oštećenim. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, (49) 2–3, str. 431–442.
 - Grubač, M, Vasiljević, T. (2014) *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*, trinaesto izdanje. Beograd: Projuris.
 - Ilić, P. G, Majić, M, Beljanski, S, Trešnjev, A. (2014) *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*, sedmo izmenjeno i dopunjeno izdanje. Beograd: Službeni glasnik.
 - Jeličić, M. (2020) Oštećeno lice kao subjekat prekršajnog postupka – pojam i procesni položaj. U: S. Bejatović (ur.) *Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (međunarodni pravni standardi, norma i praksa)* Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermex, Zlatibor – Beograd, str. 625–653.
 - Jeličić M. (2018) Načelo pomoći neukoj stranci u prekršajnom postupku. *Pravni zapisi*, br. 2, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, str. 223–238, doi:10.5937/pravzap0-19030.
 - Kolaković Bojović, M. (2016) Victims and witnesses support in the context of the accession negotiations with EU. U: Đ. Đorđević (ur.) *Evropske integracije, pravda, sloboda i bezbednost* Kriminalističko policijska akademija, Fondacija „Hans Zajdel“, tom 2, Beograd, str. 355–366.
 - Mrvić Petrović, N. (2014) Sprečavanje nasilja izricanjem mere zabrane okrivljenom da pristupi oštećenom u prekršajnom postupku. U: D. Kolarić (ur.) *Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvene reakcije* Kriminalističko policijska akademija i Fondacija „Hans Zajdel“, tom 1, Beograd, str. 97–105.
 - Popović, L. (2020) Oštećeno lice i prekršajno pravo (međunarodni pravni standardi i prekršajno zakonodavstvo. U: S. Bejatović (ur.) *Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (međunarodni pravni standardi, norma i praksa)* Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermex, Zlatibor – Beograd, str. 109–124.

- Stojanović, Z. (2016) *Komentar Krivičnog zakonika*, peto izmenjeno i dopunjeno izdanje. Beograd: Službeni glasnik.
- Stojanović, Z. (2011) Krivično pravo u doba krize, *Branich*, br. 1–2, str. 27–49.
- Škulić, M. (2020) Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (pojam i kriminalno-politički razlozi neophodnosti predviđanja posebnih instrumenata krivičnopravne zaštite). U: S. Bejatović (ur.) *Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (međunarodni pravni standardi, norma i praksa)* Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermex, Zlatibor – Beograd, str. 11-49.
- Škulić, M. (2016) Položaj žrtve krivičnog dela/oštećenog u krivičnopravnom sistemu Srbije uopšte i u odnosu na direktivu EU 2012-29. U: Đ. Ignjatović (ur.) *Kaznena reakcija u Srbiji 6. deo, Tematska monografija*, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, str. 40–80.
- Tukar, M. (2019) *Komentar Zakona o javnom redu i miru*, drugo dopunjeno izdanje. Beograd: Službeni glasnik.
- Turanjanin, V. (2019). Načelo zakonitosti pred Evropskim sudom za ljudska prava: sinteza principa nakon Del Rio Prada protiv Španije“. U: S. Bejatović, M.N. Simović (ur.) *Kaznena politika i prevencija kriminaliteta* Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu Beograd, GrafoMark Laktaši, Trebinje, str. 293–315.
- Vukčević, B. (2014) *Komentar Zakona o prekršajima sa obrascima, podzakonskim aktima i registrom pojmova*, drugo dopunjeno izdanje. Beograd: Poslovni biro.
- Vuković, I. (2015) *Prekršajno pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.

Pravni propisi

- Direktiva 2012/29/EU Evropskog parlamenta i Evropskog Saveta od 25. oktobra 2012. godine, kojom se uspostavljaju minimalni standardi o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta
- Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik RS, br. 36/2016 i 115/2021.
- Zakon o prekršajima, Službeni glasnik RS, br. 65/2013, 13/2016, 98/2016 i 91/2019.
- Zakonik o krivičnom postupku, Službeni glasnik RS, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 35/2019.
- Krivični zakonik, Službeni glasnik RS, br. 85/ 2005, 88/2005 – ispravka, 107/2005 – ispravka, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.
- Zakon o javnom redu i miru, Službeni glasnik RS, br. 6/2016 i 24/2018.

- Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, Službeni glasnik RS, br. 55/2014 i 35/2019.
- Zakon o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera, Službeni glasnik RS, br. 55/2014 i 87/2018.
- Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima, Službeni glasnik RS, br. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 55/2014, 32/2013 – Odluka US RS, 96/2015 – drugi zakon, 9/2016 – Odluka US RS. 24/2018, 23/2019 i 128/2020.
- Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, Službeni glasnik RS, br. 94/2016.

Sudska praksa

- Presuda Prekršajnog apelacionog suda, odeljenja u Novom Sadu III 304 Prž. br. 8908/16 od 28. 04. 2016. godine.

Mladen JELIČIĆ, PhD

Research Fellow

Judge of the Misdemeanor Court in Šabac

**DISPUTED ISSUES IN THE APPLICATION OF THE
PROCEDURAL AND PROTECTIVE MEASURES
PROHIBITION OF ACCESS TO THE INJURED PERSON,
OBJECT OR PLACE OF MISDEMEANOR**

The author deals with the analysis of the effectiveness of the protection of the injured party in misdemeanor procedure. It was pointed out that it is realized in two ways, through a procedural measure prohibiting access to the injured party, object or place of misdemeanor, which is imposed during the misdemeanor procedure and can last until its final conclusion and by imposing a protective measure of the same name as a misdemeanor sanction. The analysis of the mentioned measures was performed and numerous omissions in the legal text were pointed out, which deprive the protection of the injured party in the misdemeanor procedure of the real effect. Finally, possible solutions to the indicated problems are offered and suggestions de lege ferenda are given, which can contribute to the protection of the injured party through adequate legal changes to really fulfill its function.

Key words: *misdemeanor procedure, injured party, victim of a misdemeanor, protection of the injured party, prohibition of access to the injured person, object or place of the misdemeanor.*